

arasındaki farkların mukayesesi ; deniz harblerinin bir zenginlik yarışı olmasının isbat edilişi, bize *Türklerin yeni müstemleke ticaret ve teşkilât tarafından desteklenen, Atlantik ve Hind denizi tecrübeleri ile gemicilik tekniğinde ve gemilerin haiz olduğu ateş kuvveti bahsinde kendilerine nazaran çok ileride bulunan İspanyol ve Portekiz donanmalarını ne için mağlup edemediği daha iyi anlaşılacaktır.*

Müellifin harp ve ticaret gemilerinin şekillerinde, tonlarında, silâhlarında, hareket kabiliyetlerinde trafiğin cins ve hacmına ve menşesine nazaran elverişli olup olmamalarında, inşa masraflarında vukua gelen değişikliklerin Akdeniz'deki ticarî münasebetlerin şekli ve akıbeti üzerindeki tesirlerini tedkik eden sahi-feleri de cidden istifadeliştir.

Hülâsa, *Prof. Braudel*'in büyük kita-

bı Türkiye tarihçileri için *zengin ilhamlarla dolu muazzam bir çalışma programıdır.* Bundan sonra aynı büyük meseleleri aynı şemalar içinde vazedip onları (müellifin kullanmak imkânından mahrum bulunduğu) Türk arşivlerinin zengin malzemesinden faydalanmak suretiyle işliyebilesek olan tarihçilerimiz, hem kendi tarihlerine hem de Akdeniz memleketlerinin umumî tarihine geniş ölçüde hizmet etmiş olacaklardır. Modern tarih araştırmalarında milletler-arası iş birliğinin lüzum ve ehemmiyetini ortaya koyan bu büyük eserle, Türkiye tarihine getirdiği yeni buluş ve görüşlerle bu sahayı zenginleştirmiş ve çok feyizli neticeler vadeden müstakbel çalışmalar için zemini hazırlamış olan *Prof. Braudel*'e Türk tarihçileri geniş ölçüde borçlu kalmışlardır.

Ömer Lütfi Barkan

Jaime Salva, *La orden de Malta y las acciones navales españolas contra Turcos y Berberiscôs en los siglos XVI y XVII* [Malta şövalyeleri ve XVI ile XVII. asırlarda İspanya'nın Türkler ve Barbaresklere karşı deniz seferleri]. Madrid, 1944 (Instituto Historico de Marina, Consejo Superior de Investigaciones Cientificas). 447 sâhife.

Bir kitabı, neşrinden 8, 9 sene sonra tanıtmaya kalkışmak garip görünebilir. Fakat bahismevzuu eser Osmanlı tarihiyle uğraşanları yakından alakadar ettiği halde gözlerine tesadüfle ilişecek mahiyette değildir. Akdeniz milletlerinin müşterek bir tarihe sahip olmalarına rağmen Akdeniz tarihini yazanlar arasında iş birliği henüz tesis edilmemiştir. Din ayrılığından ve eski din kavgalarından ileri gelen yabancılığın bazı sahalarda günlerimize kadar devam ettiği ve bugünkü ilmi neşriyata dahi bulaştığı görülmüyor: XVI. asır boyunca Akdeniz hakimiyetini birbirinin elinden almağa çalışan iki büyük devletin mirasçıları bu

gün birbirinin ilmi tetkiklerinden ancak bir tesadüfle haber alıyorlar. Albay Jaime Salvá'nın eseri buna bir misal teşkil edebilir. La Orden de Malta isimli kitap, sonradan Malta şövalyeleri adıyla tanınan askerî-dinî teşkilâtın tarihçesini tâ XI. asrın başında Kudüs'de vukubulan kuruluşundan başlattıktan sonra evvelâ Rodos'a, nihayet Kanuni Süleyman devrinde Malta adasına geçişi ile safha safha anlatarak XVII. asrın sonuna kadar getirmektedir. Eserde en geniş yer, XVI ile XVII. asırlarda Osmanlılarla ve Şimalî Afrikada'ki ocaklarda olan muharebelere verilmiştir. Teşkilât dâhilinde, hakimiyetin Fransızlardan İspanyollara geçmesiyle nihayetlenen uzun iç rekabet kavgaları da aydınlatılmaktadır. Bir ehlihalip taassubıyla yazılmış olan eser sırf İspanyol kaynaklarına dayanmaktadır. Bu yüzden anlatış tek taraflıdır, fakat kolay kolay ele geçmeyen bir çok mehazlardan istifade etmesi bakımından tarih müdakkiklerine faydası dokunacaktır. Kitabın en

kıymetli kısmı son yüz sahifesidir : Orada tetkike bir ilâve olarak, şövalyelerin, Malta'yı merkez edindikten sonraki faaliyetlerine ait 55 vesikamın metni

veriliyor. Bunlar arasında meselâ Preveze muharebesine dair mufassal bir nakil, Hayreddin Paşa ve Turgut Reis'e ait muhtelif vesikalar zikre şayandır.

A. Tietze

Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae. Adiuvantibus K. Czeglédy, L. Fekete, J. Németh, S. Telegdi redigit L. Ligeti [Macar İlimler Akademisi Şarkiyat Tebliğleri. K. Czeglédy, L. Fekete, J. Németh ve S. Telegdi'nin yardımı ile idare eden : L. Ligeti]. Budapeşte.

Kıymetli bir Macar türkoloji mecmuası olan *Körösi Csoma-Archivum* ikinci cihan harbinden sonra kapatılmış, yerine Macar İlimler Akademisi 1950 de yukardaki isim altında yeni bir şarkiyat mecmuası çıkarmağa başlamıştır. Makaleler almanca, fransızca, ingilizce ve rusça yazılmıştır. Rusçadan başka bir dilde yazılan her makalenin ayrıca rusça hulâsası da vardır. Makalelerin bazıları Türklüğü doğrudan doğruya alâkadar etmektedir.

Tomus I, fasciculus 1 (cilt I, sayı 1). 1950, s. 1-215. Ignác Goldziher'in resmi ile. Elimizdeki 1. sayı büyük Macar İslâm araştırmacısı I. Goldziher'in (1850--1921) hâtırasına tahsis edilmiştir.

J. Németh, *Goldziher's Jugend* (7--24). Müellif, Goldziher'in ilmi inkişafını 1890'a, yani *Muhammedanische Studien* (2 cilt, 1889, 1890) adlı başlıca eserinin intişarına kadar anlatarak, bu büyük âlimin hayatına dair dikkate değer birçok yeni malûmat vermektedir.

Wilhelm Wessetzky, *Die Wirkung des Altägyptischen in einem koptischen Zauberspruch* (26--30). Eski Mısır kültürü, nihayete erdikten sonra da, tesir yapmakta devam etmiştir. Müellif, karnı ağrıyan ve İsis tarafından iyileştirilen çocuk Horus hakkındaki kıptça hikâyeyi ele alarak, İsis'in hastayı iyi etmek için kullandığı sibirde eski Mısır sihirbazlığının bazı bakıyelerini gösterir.

Imre Trencsényi - Waldapfel, *Obščestvennyy fon dlya dvouh mifov ob Adame* (32--45). Tekvin'de Âdem'in yaratılışı hakkındaki hikâyelerin tarihî maddecilik zaviyesinden tefsiri.

K. Czeglédy, *Die Karte der Donaulandschaftgruppe nach al-Huwârizmî* (46--77, 1 harita ile). Arap riyaziye-cisi ve coğrafyacısı Muḥammad ibn Mūsâ al-Huwârizmî (ölm. 847 den sonra) *Kitâb şûrat al-arḍ* başlığı altında Yunan coğrafyacısı Klaudios Ptolemaios'un Γεωγραφικὴ ὑφήγησις adlı eserini yeniden işlemiştir. Bu eserin bir dünya haritası için izah kitabı olduğu kabul edilmektedir. Bu harita bize kadar gelmemişse de, kitapta verilen arz ve tûl derecelerine göre yeniden çizilebilir. Müellif Tuna mıntakasının haritasını çizmiş ve bu sahaya düşen, ekserisi çok tahrif edilen yer adlarının Ptolemaios'taki karşılıklarını tesbite çalışmıştır. Bu mıntakanın en eski Ortaçağ haritası sayılabilecek bu haritada İstanbul boğazı da görülür. Ancak Ptolemaios'a ve hakiki coğrafi vaziyete aykırı olarak, Khalkedon (Kadıköy) Anadolu sahilinin takriben ortasına düşmüş, Nikomedia (İzmit) Kadıköy yerine çıkmış, İzmit körfezi de haritadan kaybolmuştur. İstanbul'un adı Qusstantîniya diye kaydedilmiştir.

Ladislav Gaál, *La formule Ahuna Vairya de l'Avesta* (80--92). Avesta'daki Ahuna Vairya formülünün yeni bir izahı ve tercümesi.

L. Fekete, *Zur Geschichte der Grusiner des 16. Jahrhunderts* (93--131, 8 fakismile ile). Müellif, İran saray adamlarından Sevindük Beg ile Ustaclu Şahkulu bin Hamza'nın Erzurum beylerbe-